

meznih slučajih sprejemne izkušnje, ki jih je narodna vlada po nasvetu profesorjev in ravnateljev l. 1908. odpravila ter s tem dala lep zgled naprednosti naši učni upravi. Da se sedaj zopet uvaja sprejemna izkušnja, je znak hude reakcionarnosti. Že huje pa je, da se sprejemna izkušnja ne zahteva splošno, ampak le v »dvomljivih« slučajih. Obenem se ravnatelj srednjih šol nalaga, da ne sprejemajo dijakov, pri katerih moralne, zdravstvene ali gnotne (!) razmere ne nudijo sigurnosti, da bodo mogli dovršiti študije. S tem se daje ravnateljem, ki so seveda večinoma vladni zaupniki in morajo biti vladi na uslugo, moč, da odklanjajo dijake, ki bi mogli biti »nevarni«. Prepad med prostim narodom in inteligenco bo se še povečal, ker bo siromaku še težje pridobiti si boljše izobrazbo. Že zdaj na Hrvaškem jako malo kmetijskih in delavskih sinov študira. Ti so navadno najbolj »revolucionarni«, dočim so sinovi uradnikov že od doma dresirani na štreberstvo. Značilno je tudi, da se je šolnina na vseh srednjih in njim sorodnih šolah podvojila za one, ki nimajo na Hrvaškem ali Ogrskem domovinske pravice. A to še ni dovolj; takšni inozemci (n. pr. z Istre, Dalmacije ali Bosne) sploh ne morejo biti oproščeni šolnine! Kaj bi hrvaška vlada rekla, ako bi se dijakom iz banovine, ki v velikem številu obiskujejo avstrijske univerze, zlasti medicinsko fakulteto podvojila kolegnina? Ali hoče Cuvaj obdati svojo »komisarovino« s kitajskim zidom?

Ali ste že prijavili svoj pristop k društvu „Jubilejska samopomoč“? — Ako ne, storite to takoj v interesu svojcev!

Klerikalci — učiteljstvo — uradništvo.

Vsak trezno misleč človek bi moral misliti, da ni mogoče, da bi bil na Kranjskem še sploh kak učitelj ali uradnik pri klerikalni stranki. Kar počnejo zadnji čas klerikalci z učitelji in kakor se sovražno vedejo proti službeni pragmatiki državnih uradnikov, to bi menda vendar zadostovalo, da se odpro oči še tako zaslepljenemu učitelju in uradniku. Žal, da je med učiteljstvom in še več med uradništvom ljudi, ki za skledico leče prodajo vse svoje stancvske tovariše. V čast učiteljstvu moramo priznati, da je med učitelji več značajeve ostalo, kakor pa med deželnimi uradniki, akoravno žive učitelji v najhujšem preganjanju. Starejši učitelji so že v izjemnem stanju. V dobi nemškutarstva so bili tudi narodno-napredni učitelji zapostavljeni pri oddaji služb, a ne tako, kakor sedaj pri klerikalcih. V splošnem so pa nemškutarji jako mnogo storili za učiteljstvo in za šolstvo. Takratnim koritarjem torej ni bilo toliko zameriti, ako so se prodali, ker so s tem pač oškodovali svoje boljše kvalifikovane in starejše tovariše, nikakor pa niso škodovali s tem vsemu učiteljskemu stanu. Isto je bilo z uradniki. Sedanji koritarji so pa naravnost v pogubo vsemu učiteljskemu stanu.

Klerikalna stranka ni samo sovražno naprednim učiteljem, ampak šoli in učiteljstvu sploh. Ona pač plačuje izdajice, a ne iz ljubezni do njih, ampak samo zaradi tega, ker jih potrebuje. S pomočjo Slomškarjev sklepa postave, s katerimi

A zato, če so jih ustanovili na Angleškem, Francoskem in Nemškem, imajo še strašansko dolgo pot do Avstrije, posebno pa do Kranjske. In morda bi bilo pri nas najbolj treba reforme, reforme v vseh ozirih. Saj so nas zatirali povsod, na vseh krajih, tako da smo si časih komaj upali dihati, a skrito ni ostalo; morda je ravno to vzrok, da smo si vendar obdržali svoje mnenje. In sedaj smo si upali ven, čeravno je komaj teden dni tega, ko se nam je reklo, da naj nikar ne nastopamo, ker blamiramo sebe in njih. Njih namreč, ki so nas vzgojili. Izpričevalo so si dali s tem sami. Morda bi blamirali, a ne toliko sebe, kakor njih, če bi nastopili samo s tistim, kar so nam dali na pot v življenje oni.

Vzgojili smo se v mnogih ozirih sami, a ravno zato bomo znali vzgojiti učenčvo individualnost, da se bo zavedal svoje moči, kakor zahteva to Ellen Keyeva.

Sam naj si črta pot, po kateri mu bo hoditi, ljubi naj delo ne zaradi plačila, nego zaradi dela samega in zaradi svojih bližnjikov. Izpolnil bo svoj čas popolnoma, tako da bo lahko slednjič rekel: Vso moč sem uporabil, nič je nisem zapravil. Popisoval bo življenje resno, ljubil ga bo in imel bo moč, ga živeti. Ne bo ljubil smrti in ne bo imel vzroka zapuščati življenja, ki je lepo, in če mu ne bo lepo, si ga bo znal ustvariti lepega. V tem bo dobil svoj peklic in pomen.

utesnuje učiteljske pravice S pomočjo Slomškarjev odklanja predloge za izboljšanje učiteljskih plač. Kakor smo omenili, da je častno za napredne učitelje, ker v takih razmerah vztrajajo, tako moramo v sramoto vseh Slomškarjev priznati, da v nobenem drugem stanu izdajice niso tako nizko padle, kakor ravno učitelji. V vseh stanovih imamo brezznačajne ljudi, ki se hočejo koristiti na škodo drugih posameznikov. Kadar so pa splošne koristi dotičnega stanu na dnevnem redu, takrat se pa vendar zavedajo in izkušajo škodo zabraniti. Pri Slomškarjih pa njih voditelja prostodušno glasujeta za vse predloge, ki oškodujejo ves učiteljski stan. Ko sta bila izvoljena za poslanca, so klerikalci vpili, da so s tem pokazali, kako prijatelji so učiteljstvu, ker so jim dali dva zastopnika. Ako jih pa sedaj kdo opomni, kako je mogoče, da učitelja-poslanca glasujeta proti učiteljskim interesom, pa kratko odgovore, da jih niso volili učitelji, ampak ljudstvo. Radi bi vedeli, kateri poslanec-duhovnik bi glasoval proti interesom duhovščine in bi potem rekel, da ga niso volili duhovniki, ampak ljudstvo. To je pa tudi skrajno neljubo Slomškarjem, ako se jih vpraša, kako morejo biti pri stranki, ki deluje v pogubo vsega učiteljstva in ki sili celo njih tovariševoditelja, da morata proti njih interesom glasovati. Pri tem se jako radi poslužujejo izgovora, da tudi liberalna stranka ni nič storila za učitelje. Tudi to se jim mora pojasniti, da brez laži in zavijanja niti živeti ne morejo. Res je, da so bili med liberalnimi poslanci tudi možje, ki niso bili posebno naklonjeni učiteljskim težnjam. Res je pa tudi, da niso sami imeli nikdar večine v deželnem zboru in da so storili, v kar so veleposestniki privolili. Največja zasluga napredne stranke pa je, da imamo osebni status. Kaka krivica bi se učiteljem zgodila, ako bi bil krajevni status. Priznati pa tudi moramo, da takrat, ko je bil sklenjen osebni status, nismo bili tako na slabem kakor smo danes. Od tistega časa so se življenske potrebnosti podražile najmanj za 100 odstotkov. Naj nam klerikalci zvišajo vse naše istočasne dohodke za 100 odstotkov, in videli boste, da bomo prav zadovoljni.

Vabilo na

XXVII. redno veliko skupščino

„Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani“ v nedeljo 22. septembra 1912 leta ob 11. uri dopoldne v Trstu v veliki dvorani „Narodnega doma“ (Piazza della Caserma šte. 2).

Vzpored.

1. Nagovor prvomestnika.
2. Tajnikovo poročilo.
3. Blagajnikovo poročilo.
4. Poročilo nadzorništva.
5. Volitev članov v družbeno vodstvo.¹
6. Volitev nadzorništva (5 članov).²
7. Volitev razsodništva (5 članov).³
8. Slučajnosti.⁴

Vodstvo „Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani“, dne 27. avgusta 1912.

¹ Iz vodstva izstopijo letos gg.: Aleksander Hudovernik, dr. Janko Šleibinger in Ivan Vrhovnik, odpovedal pa se je g. dr. Gregor Žerjav. Voliti je torej štiri odbornike za dobo treh let, enega za dobo enega leta.

V odboru ostanejo še gg.: Fr. Črnagoj, dr. Ernest Dereani, dr. Ivan Merhar, Fr. Pahernik, Matija Prosek, Andrej Senekovič, Luka Svetec, dr. Ivan Tavčar.

² V nadzorništvu so bili gg.: dr. Fran Ilešič, dr. Alojzij Lavš, dr. Vladimir Ravnihar, Matija Rode, Miloš Stibler.

³ V razsodništvu so bili gg.: dr. Vinko Hudec, Jakob Kogej, dr. Fran Rosina, dr. Fran Tekavčič, dr. Karel Triller.

⁴ Do dne 27. avgusta t. l. so podani predlogi, o katerih bo sklepala velika skupščina: a) za Stajersko se ustanovi mesto posebnega potovalnega učitelja; b) glavna skupščina se deli v zaupno in manifestacijsko zborovanje; c) tajnikovo in blagajnikovo poročilo naj se izroči tiskano delegatom 14 dni pred veliko skupščino.

Dostavek: Dne 21. septembra ob 7. uri zvečer bo zaupno zborovanje po § 2. društ. zak. v veliki dvorani „Narodnega doma“ v Trstu, h kateremu je dostop dovoljen samo proti osebnemu povabilu. Za pokrovitelje in podružnične delegate veljajo „glasnice“, ki so jih dobili za veliko skupščino, obenem tudi kot legitimacije k zaupnemu zborovanju.

V pomislek.

Ah, besede! One izzvenijo! Delo le nas približuje večnosti!

Večnost pa je vendar to, po čemer vsak človek na skrivnem hrepeni!

Zaradi nam neugodne političske konštelacije se je vprašanje o slovenskem vseučilišču, kjer bi se osredotočila narodna znanost in na njeni podlagi ustvaril narodni vzgojni vzpored, pomaknilo v daljino bodočnost. Prisiljeni smo svojo vzgojo na drugi način pospeševati.

Vsak posameznik pride enkrat v življenje — če namreč ni pretop! — po krajši ali daljši križevi poti do samovzgoje. In

samovzgoja je pa vendar cvet, ideal vse vzgoje.

Isto je pri narodih. Tudi oni morajo enkrat začeti s samovzgojo, zakaj drugače utonejo v morju človeštva. Oni narodi pa, ki nimajo te moči v sebi, imajo napisano smrtno obsodbo že v svojih očeh in kdo ve, če že ni blizu eni vek, ki jim bo pel — miserere. Naš narod pa kaže vendar toliko žilavosti pri zidanju razdrenih najnaravnejših postav, pripadajočih vsakemu bitju eo ipso, torej ima bodočnost! Za to se pa mora že vendar enkrat začeti intenzivnejše vzgajati v lastnem duhu, ne samo v lastnem jeziku. Saj je že Tolstoj dejal:

»Sola je dobra samo tedaj, če se seznanji z vsemi zakoni, po katerih živi narod.«

Vsi narodi to že davno upoštevajo. Poglejmo na primer samo sosede Italijane ali Nemce! Če je še tako ničevostni znak naroda, a povzdiguje se kot bivstvo, svetinja.

Samo mi Slovenci se vzgojujemo še zmeraj po diktatih moči, ki ne izhajajo iz naroda, dasi dobro vemo, da rabi naša narodna psiha nekaj drugega nego italijanska, nemška itd. Obdani smo res od težkega obroča, toda od juga nam sije izza merskih temin še blagodejen žarek upanja in v sebi še čutimo moč.

Zaraditega pa: sestavimo si lastni vzgojni program!

To je sicer jako težko, a če pomislimo, koliko je slovenskih profesorjev, učiteljev in drugih, ki bi k temu lahko veliko pripomogli, se nam ni treba ničesar bati.

V svojih društvih in potom svojih glasil bi začeli polagoma zbirati kamenčke in če bi vztrajali, nastane v kratkem iz tega lep dom, ki nam bo v ponos in čast. Pri tem pa moramo pomisliti, da je največja moč naše duše v čuvstvu in da bi bilo treba umstveno in voljno stran duše malo bolj izobraziti. V poštrevzemimo samo vprašanja: Kaj smo? Kam hočemo? Kako bi prišli tja?

Am, da ne pridejo te besede do gluhih ušes!

Začetek šolskega leta se bliža. Slovenski starši, bodi Vam geslo: Slovenski otrok v slovensko šolo!

Iz naše organizacije. Goriško.

Tolminko učiteljsko društvo ima svoj redni občni zbor dne 8. septembra ob 10. uri dop. v Kobaridu. — Nadejaje se številne udeležbe, pričakujemo zlasti onih, ki dosedaj le od strani gledajo naše društvo. Odbor.

Književnost in umetnost.

»Zvonček«. Vsebinska 9. številke: 1. Fran Žgur: Poletna. Pesem. 2. Kimavec. Vinjeta 3. Kristina Kešetova: Povest vrtnice se lastovice. 4. Nova obrtna šola v Ljubljani. Podoba. 5. Fran Žgur: † Frančišku Ks. Troštu. Pesem. 6. Maja: Kralj vseh kraljev. Pravljica. 7. Tone Rakovčan: In v čolnček... Pesem. 8. Po sadje. Podoba. 9. M. K.: Pogovor vrabcev. 10. Tone Rakovčan: Otožna. Pesem. 11. Kristina Kešetova: Moj najljubši učni predmet. 12. Na obisku pri stari materi. Podoba. 13. Ivo Trošt: Leseni Jakob. 14. Čmrlji. Podoba. 15. I. E. Rubin: Stepanovo sanje. 16. Fran Žgur: Nevihta. Pesem. 17. Tone Rakovčan: Narodna. Pesem. 18. Pouk in zabava: J. K. Demant. — Rešitev in rešilci. — Kotiček gospoda Doropoljskega.

»Popotnik«. Vsebinska 8. številke: 1. Pav. Flere: Delovna ali dejavnostna šola. (Dalje). 2. Anton Skala ml.: Slovenski pesniki in pisatelji. 3. Ana Pfeifer: Prosto spise v I razredu. (Konec). 4. Dr. Iv. Lah: Uvod v jožefinsko šolstvo. (Dalje). 5. Razgled. Pedagoški paberki. Šolska higijena. Šolske in učiteljske vesti. Srednje in višješolski vestnik. Inostransko šolstvo. Prosvetna krenika. Razne vesti. Mala poročila.

Zemljopisni atlas za narodne osnovne ali pučke šole. Sestavili Franjo Peyer in Stjepan Širola. — Prema pedagoškom principu: »Od bližega daljnemu, od poznatoga nepoznatomu«, koji vrijedi naročito u osnovnoj ili pučkoj školi, sastavljen je »Zemljopisni Atlas«, koji je izišao u drugom izdanju — upotpunjen i usavršen tako, da može stati o bok najboljim modernim, reformnim školskim atlasima. — »Zemljopisni Atlas«, koji su pregledali naši najvidjeniji stručnjaci, a na čelu im kr. sveučilišni profesor Dr. Hinko pl. Hranilović, te izrekli pohvalni svoj sud, — sadržajem je bogat, opremom ukusan, a cijena mu je umjerena. — »Zemljopisni Atlas« sadržaje: Geografske elemente u 32 kolorirane slike, da se djeca najprije upoznaju s kartografskim znakovima i priuče čitati zemljovidni nacrt. Kako zem-

ljopisna obuka počinje sa školskom sobom, počinju i karte u ovom »Zemljopisnom Atlasu« sa školskom sobom, školom i okolinom škole. Iza toga dolazi najnoviji tlocrt glavnoga zemaljskoga grada Zagreba, a onda se nižu redom karte: Kraljevine Hrvatska i Slavonija u većem mjerilu i to dvije karte, jedna: oro- i hidrografska, a druga: politička. Hrvatska, Slavonija, Dalmacija, Herceg - Bosna i Istra. Austro-Ugarska. — Evropa i Planioglobi. Sve su karte izvedene najtočnije modernom kartografskom metodom, te su tiskane u sedam boja tako, da će zadovoljavati i higijenskim propisima. No da »Zemljopisni Atlas« prikaže što više zorno naše krajeve i prijedjele, dodano mu je oko 60 krasnih fotografskih snimaka iz svih krajeva Hrvatske i ostaloga svijeta, prikazane su najznameniteje crkve i manastiri, historijski spomenici, spomenici zaslužnih ljudi, kao i narodne noše u koloriranim slikama iz svih krajeva Hrvatske, Slavonije, Dalmacije, Herceg-Bosne i Istre, ukojima će »Zemljopisni Atlas« moći u školama poslužiti kao izvršno pomagalo kod zemljopisne obuke. A da i spoljašnošću svojom bude djelo ukusno opremljeno, priredjen je krasni naslovni list u hrvatskoj narodnoj ornamentici i koloriranim grbom kraljevina Hrvatski i Slavonije, koje su slikovito prikazane i tu u posve malom mjerilu. Već prvo izdanje našega »Zemljopisnoga Atlasu« pripustila je visoka kr. zemalj. vlada, odio da bogostovlje i nastavu, u Zagrebu svojom naredbom od 30. rujna 1904, broj 15.530, za porabu u nižim pučkim, opetovnim i šegrtškim školama, a od onda je sva velika naklada potpuno rasprodana. Nakon povoljne i pohvalne stručnjačke, ocjene ovoga usavršenoga i popunjenoga »Zemljopisnoga Atlasu« bila bi izlišna svaka preporuka, to više, jer mu je udarena niska cijena od K 1.80, da ga mogu nabaviti i siromašniji učenici. Sve narudžbe za »Zemljopisni Atlas« neka se uprave na kartografa Franju Peyera u Zagrebu (Prilaz Djure Deželića, 69). Kod većih narudžba daje se i popust.

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani.

registrov na zadruga s omejenim imetvom.

Promet do konca avgusta K 125.967-75.

Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2. — 1/2. 8. popoldne in vsako soboto od 6. — 7. zvečer.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v postnih znakih. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znakov se ne odgovarja.

Obrambni vestnik.

**** O razpustu strokovnih organizacij francoskega učiteljstva** smo poročali v zadnji številki. Navedli smo vzroke, ki so dovedli vlado do tega, da je te organizacije razpustila. Tudi smo povedali, zakaj je šlo učiteljstvo v te sindikate. — Istočasno z nami poroča o tem dogodku tudi »Slovenec« ter piše končno takole: »Nepatriotične izjave francoskih učiteljev in pa združenje z revolucionarnimi delavskimi organizacijami, so vendar zgagnile tudi vlado in naučnega ministra, da sta stopila brezverskim in revolucionarnim učiteljem ostrejšje na prste, kot nava-jamo uvodoma. Znano je, francoska Confédération generale du travail že leta središče antimilitaristične propagande, da so bili njeni člani zaradi te propagande neštetočkrat že v ječah, da je njeno časopisje neštetočkrat zaplajeno in da policija stalno nadzira delavsko borzo. S tem, da je učiteljski sindikat postal član te organizacije, ga francoska vlada obtožuje, da hoče prenesti antimilitaristično akcijo in odgajati mladino v nepatriotškem duhu. Da ta domneva ni brez podlage, je iz navedenega razvidno. Razvidno pa je tudi, da postaja francoski narod sit revolucionarnih francoskih brezvercev in da ni daleč čas, ko bodo za katoliško cerkev v tej državi prišli lepši časi.« Prosimo svoje čitatelje, naj naš v zadnjem listu objavljeni članek še enkrat prečitajo in naj prečitaajo vse tiste notice, kolikor smo jih doslej prišli o organizaciji francoskega učiteljstva; vse to naj primerjajo z gorenjimi, iz »Slovenca« dobesedno citiranimi besedami, potem bodo razumeli stavek, ki z njim zaključuje sobotni »Slovenec« svoje poročilo in ki se glasi doslovno tako: »Priporočiti je samo še, da so te francoske učiteljske sindikate naši liberalni listi vedno hvallili in se je svoj čas »Učiteljski Tovariš« zanje zelo navduševal.« Naš odgovor na to »Slovenčev« denunciacijo označuje ena sama beseda, pa še ta ni slovenska Glasi se: Šuft!